

Bo kalvarija aprila res končana?

Žalostna obletnica divjaškega rubeža treh otrok

17. marca lani se je v nekem naselju na Notranjskem odvijala drama, polna krikov, joka, prošelj in vprašanj, zgroženi sosede in znanci so jo posneli s telefoni. Skoraj pet ur so socialne delavke in sodni izvršitelji ob varstvu policistov lovili tri otroke, ki niso hoteli z očetom. Sodnica odvzema ni hotela prekiniti, čeprav je pretreseni sodni izvršitelji to zahteval. Po tistem otroci pet mesecev niso videli ali slišali mame, od avgusta do zdaj pa so imeli nadzorovane stike z njo na CSD, vsaka dva tedna po eno uro. Pa seštejte.

Tekst: SONJA GRIZILA

Zgodba je prišla na dan šele lanskega maja, objavljeni posnetki so pretresli vsakogar, ki je vsaj malo čustven, in seveda se najprej vprašaš – je mama zločinka, da je bil potreben tako okruten odvzem otrok? Ni skrbelo zanje, jih je zlorabljala, pretepa-la? Ampak zakaj se je potem otroci tako oklepajo in nočejo k očetu?

Zakaj nihče ne poslušajo otrok? Že na tistih posnetkih je iz njihovih krikov mogoče najti dovolj razlogov, zakaj bi jih morali poslušati – pa jih niso. Odrasli res zmeraj vedo, kaj je za otroke najbolj prav?

Kaj je narobe? Ko sem napisala prvi prispevek s kopico vprašanj, kdo je pri tem rubežu zamočil in kako sploh lahko pride do česa takega, se je na uredništvo vsul plaz pričevanj ljudi, ki poznajo družino, s pripisom, da bodo končno lahko povedali, kar vedo. Sodišče namreč njihovih pričevanj ne upošteva, ležijo v nekem spisu in nikogar niso poklicali, da bi povedal, kar ve.

Gre za ločitev, ki je seveda strogo tajna, vse dokler vesoljna država ne izve za skoraj peturni lov na otroke. In zadeva seveda ni več le zasebna. Potem izvem, da je bil postopek običajen, sodnica je kmalu ugotovila, da oče ne ve osnovnih reči o svojih otrocih, recimo kateri hodi k logopedu in zakaj, kdo so njihovi prijatelji. Vprašanje je, kako bi se ločitveni postopek nadaljeval, če sodnica ne bi šla na drugo delovno mesto, primer pa je prevzela druga sodnica, za katero se sumi, da si je primer izbrala sama – in ne po sodnem redu, kar je pravilo. Tudi to bo sodišče moralo razčistiti. Sploh pa sodnica ni z družinskega sodišča, pri tako zapletenem primeru bi vsekakor pričakovali, da bo sodil na tem področju izkušen sodnik. Ampak takrat primer še ni bil zapleten – zapletel se je po tem, ko je primer prevzela sodnica Vera Gams Premerl, sestra očetovega sodelavca in prijatelja. Ampak to seveda ni bil dovolj močan argument, da bi sodnico, ki vleče postopek že dve leti, izločili.

Kar pripovedujem, ni nobeno izdajanje skrivnosti iz odprtega sodnega primera. Sodnično ime je bilo objavljeno v Pravni praksi in nekaterih drugih publikacijah, dvakrat jo je zaradi pristranskosti ova-

dila mamina prva odvetnica Nevenka Šorli. Njo pa je odvetniški zbornici ovadil predsednik okrožnega sodišča v Ljubljani Marjan Pogačnik, ki pa je svojo članico vzelo v bran.

Vse skupaj je spravila v javnost sodnica sama, ker ni hotela prekiniti rubeža otrok niti ni znala pojasniti, zakaj je bil nujen. V telefonskem pogovoru, ki je seveda posnet, je obljubljala mami, da bo dobila skrbništvo, če prepriča otroke, da gredo z očetom. Kaj bolj obešenjskega si je težko predstavljati.

Sodišče na vprašanja o rubežu že skoraj eno leto odgovarja, da so bili otroci »življenjsko ogroženi«. A res?

»Postavljanje« očetovstva. Po odmevnem rubežu in po svojem prvem članku v Zarji Jani sem torej dobila kopico pričevanj (prav nobeno ni bilo v očetov prid), ki nakazujejo, kaj se je pravzaprav dogajalo. Družina visoko izobraženega para se je vrnila iz tujine, oče se je vselil v skupno moderno blokovsko stanovanje, češ da hoče mir, mama pa v dotrajano podododovano hišo desetine kilometrov proč, brez ogrevanja, kurila si je z drvini, ki jih je bilo treba najprej izkopati izpod snega. Pri tem je še došla dvojčica, fantek je imel štiri leta ali nekaj takega. Pomagale so ji mama in prijateljice, oče pa je hodil na obiske in še takrat si je bolj ali manj pustil streči, pravi ljudski glas. Že ta »postavitev družine« je nakazovala, da se zadeva ne more srečno izteči.

In se ni. Oče je vložil tožbo za razvezo, s tem je samo prehitel mamo, pravijo pričevalci, še prej pa je obiskal vse, ki bi utegnili v tej proceduri sodelovati – šolo, vrtec, CSD ... Nihče o tej družini, ki dotlej ni bila problematična, ni vedel ničesar. V šoli in vrtcu so poznali samo ljubečo mamo, očeta je vide-la fantkova učiteljica (o tem nam je pisala) samo prvi šolski dan, ko se je brez razloga drl nanjo, čeprav je ni poznal. Skratka, oče je pripovedoval svojo zgodbo vsem, ki so ga hoteli in morali poslušati, in to dolge ure, ne da bi ona vedela za to. Ženo se je šel usmerjene zakonske pogovore, polne čustev in joka z njene strani, vse to je skrivaj snemal in predložil sodišču (pravi-

loma so takšni dokazi nezakoniti, kajne?).

Dokončno pa se je zapletlo, ko so bili določeni stiki otrok z očetom – otroci so se čedalje bolj upirali, da bi šli z njim. Vse skupaj bi lahko normalno potekalo, pravijo prijateljice, ki so bile pogosto zraven, če bi bil z otroki prijazen in bi jim povedal, kaj bodo počeli. Pa je bilo vse bolj na ravni »alo, gremo«, ni jih vodil na dotlej utečene dejavnosti, potrgal jim je socialne stike z okoljem. Oče, ki s svojimi otroki že prej ni imel pristnih in pogostih stikov in bi jih torej moral zastaviti na novo, se je te naloge očitno lotil vzvišeno ali pa nespretno, kakorkoli pač hočemo razumeti. Otroci preprosto niso hoteli več z njim, kadar je prihajal, so se razbežali, on pa je vse to posnel ali pa mu je pri tem pomagal prijatelj, ki je hodil z njim na prevzeme otrok. Kar 26-krat je prijavil mamo na policijo, češ »da mu ne da otrok«, in to je bil glavni argument, da je sodnica lanskega januarja materi otroke vzela in določila stike pod nadzorom na CSD. Z enega od takšnih stikov so šli otroci domov z mamo, pri tem jih ni nihče usta-

vil, in potem je sledil odmevni rubež ter pet mesecev nikakršnih stikov med otroki in materjo. Čeprav se zdaj videvajo z mamo enkrat na dva tedna, so popolnoma odrezani od nje, nič ji ne smejo zaupati, ker stike nadzorujejo socialne delavke, mama jim ne sme telefonirati, pisati, ne sme vprašati, kdo skrbi zanje, kadar očeta ni, kako je z njimi v šoli, skratka nič. Enaka prepoved očitno velja tudi za vse sorodnike in prijatelje po materini strani.

Oče torej s pomočjo sodnice že več kot eno leto »postavlja« svoje očetovstvo. Otroci pa še zmeraj hočejo k mami.

In kaj zdaj? Otroci so popolnoma ločeni od matere z začasno uredbo, človek bi si predstavljal, da to lahko traja nekaj dni, morda nekaj mesecev. Traja pa že več kot eno leto, če štejemo samo čas od rubeža. Doslej je razpisala sodnica samo eno obravnavo, predlanskega oktobra, vse drugo se je potem dogajalo na osnovi začasnosti, ko je sodnica imela stike z očetom, z materjo pa ne. Postopki, ki se vlečejo nerazumno dolgo, saj so otroci nujna in prednostna kategorija, tudi med pandemijo, naj bi se končali aprila, mi sporočajo z družinskega sodišča. Sodni izvedenci so opravili svoje, obe stranki sta podali pripombe, ampak naslednji mesec naj bi bilo vse odločeno. Nedvomno ena stran z odločitvijo ne bo zadovoljna.

Kako pa bodo zadovoljni otroci? Vsi imamo polna usta otrokovih

pravic, ko pa jih je treba poslušati in nam njihovo mnenje ni všeč, jih obtožimo, da so zmanipulirani, premajhni, da bi kaj razumeli, in da ne razumejo dolgoročnih koristi, ki jih prinašajo mnenja sodnikov in izvedencev. Razlika je med otroškimi željami in njihovo koristjo, kar naprej ponavljajo na sodišču. Seveda jim ni pametno dovoliti, da čepijo ure in ure za računalnikom ter zraven ližejo na litre sladoleda, ampak v tem primeru ne gre za to. Gre za njihovo življenje, in po dosedanjih izkušnjah dobro vedo, pri kom jim bo bolje in lepše.

Čakajmo torej na april. Mama o zadevi od začetka noče govoriti, njen odvetnik tudi ne, razlaga je najbrž preprosta – da ne bi dražila sodnice. Prejšnja odvetnica se je pritoževala nad delom sodnice, pa ni nič dosegla, tudi zdajšnji odvetnik za zdaj ni uspel nič doseči, čeprav se očitno manj pritožuje. Tudi če se bo proces iztekel v prid otrok, ki hočejo živeti z materjo, je vse skupaj trajalo nerazumno dolgo. Če pa ne ... potem obstaja za pravne sladokusce neka precedenčna sodba evropskega sodišča za človekove pravice (šlo je za slovenski primer), ki kaže, da je mogoče priti do tja tudi v primeru, ko vsa pravna sredstva v domači državi še niso bila izkoriščena. Se pa zaradi narave spora ne sme izgubljati časa. In otrokom se vsekakor muči. ■

Kdo sploh varuje otrokove pravice?

Zveza prijateljev mladine je dala pobudo za posebnega varuha otrokovih pravic, ki bi imel možnost takojšnjega ukrepanja in ne bi pristajal na dolgotrajne postopke. Med pandemijo se je namreč izkazalo, da je veliko otrok zelo ogroženih. Otroci, o katerih pišemo, pa so ogroženi tudi brez posebnih okoliščin; kolikšne posledice je na njih pustilo več kot leto, ko so brez mame, se bo šele videlo. Bi lahko varuh z resničnimi in ne le papirnatimi pooblastili preprečil njihovo kalvarijo?

Seveda smo spraševali varuha, kaj je v omenjenem procesu ugotovil, a nam ne sme dajati konkretnih informacij, ker mama tega ni dovolila. Razen tega, da so odpravili zastoj v postopku in da so bili na uradu v tem primeru precej aktivni, ne moremo kaj dosti izvedeti, razen, so zapisali: »Na splošno pa varuh ugotavlja, da v tovrstnih postopkih neredko prihaja do kršitve pravice sojenja v razumnem roku, lahko tudi do netransparentnosti postopka, neenakopravne obravnave strank in neobrazložitev otrokove koristi. Opozorili smo tudi na sistemsko težavo, ko pritožbe strank zaradi nujnih aktivnosti sodišča na prvi stopnji niso nemudoma posredovane v reševanje na drugo stopnjo, zaradi česar se postopki lahko zavlečejo za več mesecev, kar je izrecno v nasprotju z otrokovo koristjo.« Med vrsticami je torej mogoče prebrati, da je bilo vse to v sodnem postopku ugotovljeno. Bo koristilo kakšnim drugim otrokom, če zarubljenim za zdaj ni?

Je pa rubež otrok prinesel eno splošno korist – država je sprejela protokol vseh rubežev, ne le otrok, v prihodnje se takšne grozovitosti ne bi smele več dogajati. In tudi hiše vam ne bodo več smeli zapleniti zaradi 200 evrov dolga.

